

Uchwała wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z ustawą

Rozprawa doktorska mgr. Radosława Tomasza Poprawskiego, LL.M.

STRESZCZENIE

Przedmiot rozprawy stanowi uchwała wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z ustawą.

Celem pracy była analiza charakteru prawnego uchwały wspólników oraz konsekwencji prawnej jej sprzeczności z ustawą. W piśmiennictwie i orzecznictwie wyrażono bowiem wątpliwości co do tego, czy uchwała wspólników jest czynnością prawną. Brak jest również zgody odnośnie do okoliczności, czy sprzeczność z ustawą może dotyczyć naruszenia przepisu względnie obowiązującego. Ponadto istnieje spór na tle kręgu osób uprawnionych do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników. Jedno ze stanowisk uznaje, że katalog wspomnianych osób ma charakter zamknięty. Rozbieżności zachodzą także w odniesieniu do skuteczności prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały wspólników. Odnoszą się one do konstytutywności i mocy wstecznej takiego wyroku. W konsekwencji przesądzenie opisanych wątpliwości warunkuje postać sankcji dotyczącej uchwałę wspólników sprzeczną z ustawą.

Przeprowadzenie powyższych rozważań nie jest możliwe bez dokonania oceny zagadnień szczegółowych. Wśród nich wypada wymienić dopuszczalność konstruowania tzw. uchwały negatywnej. Wskazuje się bowiem niekiedy, że brak uzyskania większości głosów przez wniosek o podjęcie uchwały wspólników o określonej treści oznacza, że taką większość osiągnęła uchwała o treści przeciwnej do niej. W dalszej kolejności należy ocenić, czy zasadne jest wyróżnienie kategorii tzw. uchwały nieistniejącej. Brak definicji legalnej uchwały wspólników utrudnia określenie chwili, od której taka uchwała istnieje w sensie jurydycznym. Ponadto do rozważenia pozostaje wpływ wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników na postępowanie rejestrowe w sprawie o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego okoliczności wynikających z takiej uchwały. Z kolei problematyka charakteru wyroku stwierdzającego nieważność uchwały wspólników wiąże się z tym, czy sprzeczność z ustawą może być przedmiotem oceny innego sądu, jak przykładowo sądu rejestrowego. W dalszej kolejności pojawia się pytanie o zakres kognicji sądu rejestrowego w przypadku uznania, że uchwała wspólników jest sprzeczna z ustawą. Wreszcie przedmiot badań powinien objąć również stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników o połączeniu, podziale albo przekształceniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z uwagi na odmienności odnoszące się do powództw w takich sprawach oraz znaczenie dla określenia sankcji dotyczącej uchwałę sprzeczną z ustawą.

W celu rozstrzygnięcia przedstawionych problemów zasadne stało się porównanie, jak na te zagadnienia zapatruje się doktryna prawa obcego i orzecznictwo zagraniczne. Wobec

podobieństwa konstrukcyjnego spółek kapitałowych za taki punkt odniesienia przyjęto stanowiska wyrażone w literaturze oraz judykaturze niemieckiej.

Rozważania ujęto w sześciu rozdziałach poprzedzonych wprowadzeniem i zwieńczonych zakończeniem. W rozdziale I zaprezentowana została istota uchwały wspólników. Punkt wyjścia do dalszej analizy stanowiło określenie podobieństw oraz różnic między uchwałą zgromadzenia wspólników a uchwałą wspólników, jak również między uchwałą wspólników a aktem woli jedyne go wspólnika o skutku uchwały. Badanie istoty uchwały wspólników wymagało poczynienia ustaleń także co do tego, jakie relacje zachodzą pomiędzy uchwałą wspólników a czynnością prawną. W ostatniej części tego rozdziału porównano istotę uchwały wspólników z uchwałą walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*¹. Rozdział II został poświęcony sprzeczności uchwały wspólników z ustawą. W tej części zaszła potrzeba weryfikacji owej sprzeczności ze sprzecznością z ustawą czynności prawnych dwu- lub wielostronnych. Na zakończenie tego rozdziału podstawa stwierdzenia nieważności uchwały wspólników została zestawiona z podstawami odpowiednio unieważnienia oraz ustalenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*. W rozdziale III omówiono problematykę powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników. Rozważania obejmowały przede wszystkim legitymację czynną w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników. Analizie poddano ponadto żądanie stwierdzenia nieważności uchwał zgromadzenia wspólników w sprawie połączenia, podziału albo przekształcenia. Przedstawiony został wpływ wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników na postępowanie w sprawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego danych objętych treścią tej uchwały. Rozdział ten zwieńczyło porównanie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników z analogicznymi środkami prawnymi przewidzianymi w prawie niemieckim. Rozdział IV dotyczył wyroku stwierdzającego nieważność uchwały wspólników. Przedstawiony został mechanizm stosowania sankcji nieważności w razie sprzeczności uchwały wspólników z ustawą. Wspomniany wyrok porównano z wyrokiem ustalającym nieważność czynności prawnej oraz z wyrokiem uchylającym uchwałę wspólników. Rozważania poczynione w rozdziale III zaktualizowały ponadto obowiązek ustalenia, jaki wpływ na wpis do Krajowego Rejestru Sądowego ma uprawomocnienie się wyroku stwierdzającego nieważność uchwały o połączeniu, o podziale albo o przekształceniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Zaprezentowana została problematyka kognicji sądu rejestrowego do badania zgodności uchwały wspólników z ustawą oraz sądu polubownego w sprawie o stwierdzenie nieważności takiej uchwały. W dalszej części wyrok stwierdzający nieważność uchwały wspólników poddano analizie porównawczej z wyrokiem unieważniającym oraz z wyrokiem ustalającym nieważność uchwały walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*. Na zakończenie zdatowność arbitrażową sprawy o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników zestawiono ze zdatownością arbitrażową sprawy o unieważnienie uchwały zgromadzenia wspólników *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*. Powyższe rozważania pozwoliły na określenie w rozdziale V istoty sankcji dotyczącej uchwałę wspólników sprzeczną z ustawą. Rozdział ten zakończyły badania

¹ *Aktiengesellschaft* stanowi niemiecki odpowiednik spółki akcyjnej. Przepisy o wadach uchwały walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*, o jej unieważnieniu albo ustaleniu jej nieważności stosuje się odpowiednio do uchwały zgromadzenia wspólników *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* będącej niemieckim odpowiednikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wobec tego prowadzona analiza porównawcza dotyczyła przede wszystkim uchwały walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*, zaś jej wnioski znajdują odniesienie *mutatis mutandis* także do uchwały zgromadzenia wspólników *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*.

komparatystyczne nad charakterem sankcji dotyczącej unieważniającej, a także nieważną uchwałę walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*. Rozdziałem VI objęto problematykę nieistnienia uchwały zgromadzenia wspólników. W konsekwencji przyjętej systematyki omówiono również powództwo o ustalenie nieistnienia wspomnianej uchwały z uwzględnieniem legitymacji do jego wytoczenia. Następnie badaniu został poddany wyrok ustalający nieistnienie uchwały zgromadzenia wspólników, w tym charakter jego prawomocności oraz skuteczności. Rozdział ten zwięźliwie badania porównawcze nad powództwem o ustalenie powzięcia uchwały walnego zgromadzenia *Aktiengesellschaft*.

W celu zbadania istoty uchwały wspólników sprzecznej z ustawą niezbędne stało się posłużenie więcej niż jedną metodą badawczą. Pierwszą z przyjętych metod stanowiła metoda dogmatycznoprawna, która uwzględniła rezultaty wykładni językowej, systemowej oraz teleologicznej. Rezultat analizy prowadzonej z użyciem metody dogmatycznoprawnej stanowił punkt wyjścia do skorzystania w badaniach z metody prawnoporównawczej.

Realizacja tak określonego celu rozprawy pozwoliła na udowodnienie następujących tez:

- 1) uchwała wspólników stanowi czynność prawną szczególnego rodzaju;
- 2) uchwała wspólników sprzeczna z ustawą powinna być respektowana do chwili uprawomocnienia się konstytucyjnego wyroku stwierdzającego jej nieważność ze skutkiem *ex tunc*;
- 3) sąd rejestrowy nie jest uprawniony do stwierdzenia nieważności uchwały wspólników;
- 4) sąd polubowny ma kognicję w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników o charakterze majątkowym, zaś nie ma jej w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników o charakterze niemajątkowym;
- 5) zasadne jest wyróżnienie kategorii uchwały nieistniejącej, przy czym takiego stanu faktycznego nie sposób utożsamiać z uchwałą wspólników;
- 6) dopuszczalne jest wytoczenie powództwa o ustalenie istnienia uchwały wspólników.

W odniesieniu do następstwa podjęcia uchwały wspólników sprzecznej z ustawą do chwili bezskutecznego upływu terminu do wytoczenia powództwa o stwierdzenie jej nieważności (a najpóźniej do chwili uprawomocnienia się wyroku oddalającego takie powództwo) wypada zaproponować posługiwanie się pojęciem „ważności warunkowej”. Uchwała wspólników po jej powzięciu jest bowiem ważna. Natomiast ważność ta ma charakter warunkowy. Ów warunek rozwiązujący stanowi uprawomocnienie się konstytucyjnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały wspólników i pozbawiającego ją skutków prawnych z mocą wsteczną. Opisanego warunku nie należy utożsamiać z warunkiem zastrzeżanym wolą stron, lecz z tzw. warunkiem prawnym (*conditio iuris*), który oznacza określoną przez ustawę okoliczność przyszłą i niepewną (uwzględnienie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników), od której ziszczenia się zależy ustanie skutków prawnych (pozbawienie wyrokiem uchwały wspólników skutków prawnych).

Radostaw Poprawski